

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἶναι γεγονός ὅτι στίς μέρες μας γίνεται ιδιαίτερος λόγος γιά τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα, τὴ μόλυνση δηλαδὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν κατασπατάληση τῶν ἀγαθῶν μὲ τὰ ὁποῖα πλουτίσθηκε ἡ φύση. Στὴν ἐξέλιξη αὐτὴ ἔχει τεράστια συμβολὴ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἐγωκεντρικὴ καὶ ἀνεύθυνη ἐν πολλοῖς συμπεριφορὰ του. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ἔχει πρωτίστως πνευματικὲς ἀναφορὲς καὶ διαστάσεις. Στὴ βάση αὐτὴ ἀπασχολεῖ μὲ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ ὁποῖα μέσα ἀπὸ ἡμερίδες, Συνέδρια καὶ ἄλλες συζητήσεις θέτει τὸ θέμα μὲ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ κριτήρια.

Δημιουργὸς καὶ κυρίαρχος τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Τριαδικὸς Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νὰ τηρεῖ δοξολογικὴ καὶ εὐχαριστιακὴ στάση ἀπέναντι στὴν κτίση ποὺ τὸν συντηρεῖ καὶ τὸν τρέφει. Δυστυχῶς ἡ φιλαυτία, ὁ ἐγωϊσμός, οἱ κυριαρχικὲς βλέψεις, ἡ χρησιμοθηρία καὶ ὁ ὠφελιμισμός, ἐμποδίζουν τὸν ἄνθρωπο νὰ δεῖ σωστὰ τὸν περιβάλλοντα κόσμον. Τὰ ἀρνητικὰ αὐτὰ συμπτώματα, ὡς ἐκφράσεις τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς ἐκτὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τραυματίζουν τὴν ἐνότητα καὶ τὴν καλὴ σχέση μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ κτίσης.

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας ἔρχεται ἀκριβῶς νὰ συμβάλλει στὴν ἀποκατάσταση αὐτῆς τῆς σχέσης, προκειμένου ὁ ἄνθρωπος νὰ βλέπει τὰ πάντα, ὅπως εἶναι, «καλὰ λίαν», καὶ νὰ σέβεται ὅπως πρέπει «πάντα τὰ ὠραῖα τῆς γῆς». Ἰδιαιτέρως ἡ Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μέσα ἀπὸ τὸν ἐορτολογικὸ, μυστηριακό, εὐχολογικὸ καὶ ὑμνογραφικὸ της πλοῦτον προσφέρει ιδέες καὶ βιώματα γιά ἓνα θεολογικὰ τεκμηριωμένο λόγο πρὸς στήριξη ὄλων ὅσων ἀγωνίζονται γιά τὴν ἐπίλυση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος. Στὴ Λατρεία λειτουργεῖται ὁ κόσμος, ὁρᾶται εὐχαριστιακὰ τὸ θαῦμα τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας

καὶ βιώνεται δοξολογικὰ τὸ μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ ἀναδημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κτίσεως.

Αὐτὴν τὴν διάστασιν προβάλλει καὶ ἡ παροῦσα ἐργασία μὲ συγκεκριμένα παραδείγματα, ὅπως εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Ἰνδίκτου, ἡ περὶ εὐκρασίας τῶν καιρῶν καὶ φυτουργίας-καρπογονίας λειτουργικὴ παράδοσις, καὶ κάθε λειτουργικὸν κείμενον ποῦ ἀναφέρεται στὴ δημιουργία καὶ τὴ σημασία της γιὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ πρωτοτυπία τοῦ θέματος ἔγκειται στὸ ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ ἐπιχειρεῖται ἡ σὲ βάθος μελέτη ὅλων αὐτῶν τῶν λειτουργικῶν δεδομένων. Ἡ ἔρευνά μας βεβαίως δὲν εἶναι ὀλοκληρωμένη. Ὡς πρὸς τὴν Ἰνδικτὸν ὑπάρχει ἕνα κενὸ ὅσον ἀφορὰ τὴ θεολογικὴν τῆς διάστασιν καὶ τὴν λειτουργικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἑορτῆς. Ὡς πρὸς τὰ οἰκολογικοῦ ἐνδιαφέροντος εὐχολογικὰ κείμενα ἀπομένει ἡ κριτικὴ ἀποκατάστασις των καὶ ὁ θεολογικὸς σχολιασμὸς των. Πιστεύουμε πῶς ἡ ἔρευνα αὐτὴ θὰ ὀλοκληρωθεῖ σύντομα.

Παναγιώτης Ἰ. Σκαλτσῆς

Θεσσαλονίκη, 1 Σεπτεμβρίου 2014

Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ Η ΙΝΔΙΚΤΟΣ ΩΣ ΑΠΑΡΧΗ ΕΝΙΑΥΣΙΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ἐννοια καὶ ἱστορικὲς προϋποθέσεις τῆς Ἰνδίκτου	21
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ἡ τυπολογία τῆς Ἰνδίκτου.....	31
-------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ἡ Ἰνδικτος ὡς Ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπαρχὴ ἐνιαύ- σιος.....	47
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ἡ Ἰνδικτος καὶ οἱ ἀπαρχὲς τῆς λειτουργικῆς τῆς συγ- κρότησης.....	55
--	----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΙΜΕΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Η ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΕΥΚΡΑΣΙΑ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙ- ΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.....	69
1. Εὐχὴ ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων.....	69
2. Εὐχὴ ἐπὶ ἀπειλῇ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν.....	69
3. Εὐχὴ ἐπὶ δυσκρασίας ἀνέμων καὶ κλύδωνα θαλάσσης ...	70
4. Εὐχὴ ἱκετήριος πρὸς τὸν Θεὸν λεγομένη ἐν καιρῷ, λοιμοῦ καὶ λιμοῦ.....	72
5. Εὐχὴ ἑτέρα Καλλίστου Πατριάρχου.....	73
6. Εὐχὴ ἐπὶ σεισμοῦ.....	73

7. Εὐχὴ ἑτέρα ἐπὶ ἀπειλῇ σεισμοῦ	74
8. Ἀκολουθία ἐπὶ αὐχμῶν ἀνομβρίας	75
9. Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον εἰς ἀνομβρίαν	76
10. Εὐχαὶ ἐπὶ ἀνομβρίας	78
11. Εὐχὴ ἐπὶ ἀνομβρίας καὶ ἐξαπαλλαγῆς ἀέρων.....	85
12. Εὐχὴ ἐπὶ ἀνομβρίας καὶ προσβολῆς	86
13. Κανῶν ἱκετήριος εἰς τὸν φιλόανθρωπον Κύριον.....	88
14. Φιλοθέου Κοκκίνου Ἰκετήριος Κανῶν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὴν Θεοτόκον	93
15. Φιλοθέου Κοκκίνου ἱκετήριος Κανῶν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν.....	97
16. Φιλοθέου Κοκκίνου Κανῶν εἰς τὴν Θεοτόκον	103
17. Κανῶν ἕτερος εἰς ἀνομβρίαν	108
18. Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, εὐχὴ ἐπὶ ἀνομβρίᾳ	114

B. «ΕΦΥΤΕΥΣΕΝ Ο ΘΕΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΝ».

ΦΥΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΓΟΝΙΑ ΣΤΟ

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.....

1. Εὐχὴ εἰς ἀρχὴν σπορίμων	116
2. Εὐχὴ εἰς ἀπαρχὴν σπόρου.....	116
3. Εὐχὴ εἰς τὸν σπόρον.....	117
4. Εὐχὴ ἐπὶ σπόρου	117
5. Εὐχὴ εἰς ἀπαρχὰς	118
6. Εὐχὴ ἐπὶ ταῖς προσφερομέναις ἀπαρχαῖς.....	118
7. Εὐχὴ ἐπὶ τῶν προσφερόντων ἀπαρχὰς ὀπώρας.....	119
8. Εὐχὴ ἐπὶ προσφερόντων καρποῦς νέους ἦτοι σταφυ- λᾶς, σῦκα, ρόας, ἐλαίας, μήλα, κ.ᾶ.	120
9. Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων.....	120
10. Εὐχὴ ἐπὶ θέρους	121
11. Εὐχὴ ἐπὶ θέρους	121
12. Εὐχὴ ἐπὶ εὐλογῆσει ἄλωνος.....	122
13. Εὐχὴ ἐπὶ ἄλωνος	122
14. Εὐχὴ εἰς ἄλωνα θέρους καὶ καρποῦ πεπληρωμένην....	123

15. Εὐχὴ τῶν κολύβων.....	123
16. Εὐχὴ ἐπὶ ἄλατος.....	124
17. Εὐχὴ εἰς τὸ φυτεῦσαι ἀμπελῶνα	124
18. Εὐχὴ ἐπὶ τρύγης ἀμπέλου	125
19. Εὐχὴ ἐπὶ τρύγης ἀμπέλου	125
20. Εὐχὴ ἐπὶ τρυγητοῦ σταφυλῆς καὶ ἐλαίας.....	126
21. Εὐχὴ ἐπὶ τρύγης κοινῆς	126
22. Εὐχὴ ἐπὶ εὐλογίῃ οἴνου.....	127
23. Εὐχὴ ἐτέρα ἐπὶ εὐλογίῃ οἴνου	127
24. Εὐχὴ εἰς μετάληψιν σταφυλῆς τῇ σ' Αὐγούστου	128
25. Τάξις γινομένη εἰς χωράφιον ἢ εἰς ἀμπελῶνα ἢ εἰς κῆπον.....	128
26. Ἐξορκισμὸς τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Τρύφωνος.....	129
27. Εὐχὴ ἁγίου Ὑπατίου	132
28. Εὐχὴ εἰς τὸ φυτεῦσαι δένδρον	134

Γ. ΝΕΕΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....135

1. Ἴερά Ἀκολουθία ὑπὲρ προστασίας τοῦ περιβάλλοντος... 135
2. Ἀκολουθία ἱκετήριος πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν καὶ
Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑπὲρ τοῦ περιβάλλον-
τος ἡμᾶς στοιχείου καὶ εὐσταθείας πάσης τῆς κτίσεως 150

Δ. ΣΥΜΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ

ΥΜΝΟΙ ΕΙΣ ΚΑΙΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΝΙΑΥΤΟΥΣ.....168

1. Εὐχὴ ἐπὶ σεισμῶ καὶ λιμῶ καὶ πάσῃ ἄλλῃ κακώσει..... 168
2. Εὐχὴ ἐπὶ αὐχμῶ λεγομένη.....170
3. Εὐχὴ ἐξομολογήσεως καὶ αἰτήσεως λεγομένη ἐπὶ σει-
σμῶ καὶ αὐχμῶ καὶ ἐθνῶν ἐπιδρομῇ καὶ ἐπὶ πάσῃ
αἰτήσῃ.....174
4. Εὐχὴ λεγομένη ἐπὶ αὐχμῶ καὶ λιμῶ καὶ ἐθνῶν ἐπι-
δρομῇ.....177
5. Κανὼν εἰς τὴν Ἰνδικτον (Α' Σεπτεμβρίου).....179

E. ΕΥΧΕΣ ΠΕΡΙ ΜΙΑΝΘΕΝΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.....	185
1. Εὐχὴ ἐπὶ τῶν ἐν βρώμασι σκανδαλισθένων.....	185
2. Εὐχὴ ἐπὶ παντὸς εἴδους μιανθέντος.....	185
3. Τάξις γινομένη εἴ συμβίῃ τι μιαρὸν ἢ ἀκάθαρτον.....	186
4. Εὐχὴ ἐπὶ σκεύους μιανθέντος.....	187
5. Εὐχὴ ἐπὶ σίτου μιανθέντος ἢ ἀλεύρου ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους.....	188
6. Τάξις γενομένη εἰ συμβῆ τι μιαρὸν οἶονδῆποτε ἐμπε- σεῖν εἰς φρέαρ ὕδατος.....	189
7. Εὐχὴ εἰς ὕδωρ μιανθέν.....	190
8. Εὐχὴ εἰς σκεῦος ὑπὸ ἀκαθάρτου μιανθέν.....	191
ΣΤ. ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ.....	192
1. Εὐχὴ εἰς νόσον βοῶν.....	192
2. Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποιίμνην.....	192
3. Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ἐδέσματα κρεῶν.....	193
4. Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι τυρὸν καὶ ὠά.....	194
5. Εὐχὴ εἰς σηρικοὺς σκῶληκας ἤτοι κουκούλια.....	194
6. Εὐχὴ ἐπὶ μετάξης ἤτοι σηρικῆς πλοκῆς.....	195
7. Εὐχὴ τοῦ ἁγ. Μεγαλομάρτυρος Μάμαντος λεγομένη εἰς κτήνη.....	196
8. Εὐχὴ λεγομένη εἰς κτήνη τοῦ ἁγίου Μοδέστου.....	197
9. Εὐχὴ ἑτέρα τοῦ ἁγίου Μοδέστου λεγομένη εἰς πᾶσαν θανατηφόρον ἀσθένειαν καὶ βλάβην βοῶν, ἵππων, ὄ- νων, ἡμιόνων, προβάτων, αἰγῶν, μελισσῶν καὶ τῶν λοιπῶν ζώων.....	198
10. Εὐχὴ ἱκετήριος εἰς τὴν ἁγίαν μυροφόρον καὶ ἰσαπό- στολον Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν εἰς πληγὴν ἀκρίδος καὶ πᾶσαν νόσον.....	200
Z. ΔΙΑΦΟΡΑ.....	202
1. Εὐχὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰνδίκτου, ἤτοι τοῦ νέου ἔ- τους, ποιηθεῖσα παρὰ Ἀθανασίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.....	202
2. Εὐχὴ ἐπὶ ὀρύξει φρέατος.....	206

---

3. Εὐχὴ εἰς λίμνην	207
4. Εὐχὴ ἑτέρα.....	207
5. Εὐχὴ εἰς ἄγραν ἰχθύων.....	208
6. Εὐχὴ εἰς κατασκευὴν σκάφους.....	209
7. Εὐχὴ εἰς πλοῖον (ἀρματωμένον) ἀποστελλόμενον κα- τὰ πόλεως (ἐχθρικῆς).....	209
8. Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι δίκτυα.....	210
9. Εὐχὴ εἰς τὸ κατασκευάσαι πλοῖον	210
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	213
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	215